

ВІДГУК
офіційного опонента
кандидата педагогічних наук Рендюка Сергія Петровича
на дисертацію Товстяк Марії Михайлівни
«Дидактичні засади структурування змісту навчальних дисциплін з
менеджменту освіти»,
представлену на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук
за спеціальністю 13.00.09 – теорія навчання

1. Актуальність теми виконаної роботи та її зв'язок із планами відповідних галузей науки.

Дисертація Товстяк М.М. присвячена одній з актуальних проблем дидактики вищої школи. Актуальність представленого дослідження обумовлена, перш за все, необхідністю вирішення багатьох невідхильних завдань, які ставлять перед педагогічною наукою та практикою перспективи розвитку державності України. Тема роботи актуалізує одне з важливих завдань – забезпечення умов та можливостей для формування комунікативної, культурної, високоосвіченої особистості освітнього управлінця. Важливу роль у цьому процесі може відігравати саме процес викладання, стрижнем якого виступає структурування змісту навчального матеріалу дисциплін з менеджменту освіти.

Наукові результати дисертації відзначаються достатньо високим ступенем новизни.

М.М. Товстяк не лише аналізує особливості структурування змісту навчального матеріалу дисциплін з менеджменту освіти, але й прагне розкрити основні суперечності, що характерні для підготовки освітнього менеджера. Врахування цих суперечностей допомогло дисертанту науково обґрунтовано побудувати технологію структурування змісту навчального матеріалу дисциплін з менеджменту освіти, що спрямовано на вирішення одного з важливих завдань дидактики вищої школи

У роботі наголошено на важливій ролі дисциплін з менеджменту освіти у формуванні професійно значущих якостей не лише керівника освітнього закладу, але й будь-якого вчителя, що потенційно входить до ресурсу керівних кадрів. Вельми логічним є визначення в якості об'єкта дослідження саме вивчення дисциплін з менеджменту освіти, оскільки цей процес виступає основним джерелом вимог до структурування змісту відповідних дисциплін. Отже дисертація М.М. Товстяк є актуальною і набуває вагомого значення в контексті перспектив використання в сучасних умовах викладання дисциплін з менеджменту освіти в педагогічному ЗВО.

2. Ступінь обґрунтованості використаних методів, наукових положень і висновків дисертації.

Достовірність сформульованих у дисертаційній роботі положень зумовлена такими чинниками: а) наскрізною логікою мети, завдань, змісту і висновків дисертації; б) коректністю формулювання концептуальних положень, глибиною аналізу і повнотою викладу матеріалу; в) вагомістю і достатністю джерельної

бази, що складається із нормативно-правових документів, наукових досліджень, методичних, матеріалів; загальна кількість використаних джерел сягає 248 найменувань.

Не можна обійти увагою й застосування в роботі комплексу сучасних теоретичних і практичних методів наукового пізнання, до складу яких дисертантка включає теоретичні: вивчення та аналіз наукової літератури з проблеми дослідження для з'ясування ступеня розробки проблеми; порівняння, систематизація та узагальнення наукових положень, викладених у наукових працях, із метою визначення дидактичних засад та розробки технології структурування навчального матеріалу з менеджменту освіти; емпіричні: проведення індивідуальних та групових бесід зі студентами та викладачами, аналіз творчих робіт студентів з метою з'ясування особливостей їхньої мотивації до вивчення дисциплін з менеджменту освіти в цілому та поаспектно; методи діагностування особистісних якостей та вмінь, необхідних для успішної навчальної та управлінської діяльності (спостереження, анкетування, тестування, вивчення продуктів навчальної діяльності, метод експертних оцінок) – для з'ясування рівневої динаміки навчального результату в ході вивчення дисциплін з менеджменту освіти, фіксації змін у процесі формувального експерименту; педагогічний моніторинг, що дозволив поетапно відстежувати динаміку досліджуваних процесів; педагогічний експеримент – для перевірки ефективності розробленої технології структурування змісту навчального матеріалу дисциплін з менеджменту освіти; методи математичної статистики (статистична обробка результатів дослідно-експериментальної роботи) задля здійснення об'єктивного аналізу емпіричних даних, а також для підтвердження вірогідності й надійності результатів формувального експерименту.

3. Наукова новизна одержаних результатів, їх значення для науки й освітньої практики.

Наукова новизна представлених результатів полягає в тому, що вперше: на підставі вивчення результатів вітчизняних та зарубіжних досліджень виокремлено дидактичні засади структурування змісту навчальних дисциплін з менеджменту освіти (методологічні підходи: системно-структурний, особистісний, компетентнісний, акмеологічний, праксеологічний; принципи: єдності загального й окремого, теорії і практики; оптимальності; етапності; самоосвітньої зорієнтованості; поліфункціональності; відкритості; продуктивного самовираження); обгрутовано критерії (мотиваційно-цільовий, когнітивно-діяльнісний та аналітично-проективний), виокремлено показники (зацікавленість, обізнаність, самостійність, особистісно-професійне самопрогнозування) та описано рівні (елементарний, низький, середній, високий) навчального результату вивчення дисциплін з менеджменту освіти; уведено до наукового обігу поняття «навчальне співуправління», що означає в контексті досліджуваної проблеми спосіб організації взаємодії викладача і студентів при вивченні дисциплін з менеджменту освіти, за якого студенти частково перебирають на себе функції викладача в управлінні аудиторною чи самостійною роботою в межах виконання програмних завдань дисципліни; на основі визначених дидактичних засад структурування змісту дисциплін з менеджменту освіти розроблено та експериментально перевірено

технологію структурування змісту навчального матеріалу дисциплін з менеджменту освіти «Менеджмент в освіті» та «Менеджмент загальноосвітнього навчального закладу», яка включає концептуально-цільовий; змістовий; процесуальний; оцінно-результативний компоненти і відображає специфіку дисциплін з менеджменту освіти як теоретичної і практичної основи професійного і особистісного розвитку майбутнього менеджера.

Уточнено поняття «структурування змісту навчального матеріалу», «дисципліни з менеджменту освіти», «дидактичні засади структурування дисциплін з менеджменту освіти», що дало змогу підсилити понятійний апарат педагогічної науки.

Подальшого розвитку набули ідеї щодо формування особистісно-професійних якостей майбутнього освітнього менеджера до управлінської діяльності засобами вивчення дисциплін з менеджменту освіти; щодо особливостей взаємовпливу компонентів навчання в дидактичному середовищі вищої школи; щодо специфіки здійснення процедури структурування навчального матеріалу в контексті професійної підготовки фахівця з освітнього менеджменту.

Практичне значення отриманих результатів полягає у з'ясуванні та узагальненні вимог до структурування змісту навчального матеріалу дисциплін з менеджменту освіти як відображення професійних запитів щодо підготовки освітнього управлінця; розвитку форм і методів організації навчального процесу дисциплін з менеджменту освіти, зокрема, з застосуванням тактики навчального співуправління аудиторною та самостійною роботою; удосконаленні процесу структурування змісту навчального матеріалу дисциплін з менеджменту освіти засобами розробленої технології; розробці критеріально-діагностичного апарату для перевірки ефективності розробленої технології структурування змісту навчального матеріалу дисциплін з менеджменту освіти.

При цьому варто зазначити, що наведені аспекти наукової новизни та практичного значення сформульовані автором коректно, їх зміст та сутність відображені в дисертації і відповідають установленим нормативам.

4. Оцінка змісту та завершеності дисертації.

Шляхи досягнення поставленої в дослідженні мети конкретизовані автором у низці завдань, обґрунтоване вирішення яких ми знаходимо у підрозділах роботи.

Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел. Послідовність викладу матеріалу, структура дисертації відповідають характеру і логіці її завдань. У вступі обґрунтовано актуальність, визначено мету, завдання, об'єкт і предмет дослідження, представлено його методи, розкрито наукову новизну, практичне значення отриманих результатів, наведено відомості про їх запровадження.

На позитивну оцінку заслуговує збалансованість структури дисертації, обґрунтованість її методологічного апарату (мета, об'єкт, предмет, завдання), коректність формулювання висновків, їх відповідність змісту роботи.

У першому розділі розкрито цілі, функції та завдання дисциплін з менеджменту освіти в процесі підготовки освітнього менеджера у вищій школі; з'ясовано ступінь розроблення проблеми структурування змісту навчального

матеріалу у дидактичних дослідженнях загалом та щодо змісту навчального матеріалу дисциплін з менеджменту освіти зокрема.

У другому розділі акцентуються особливості навчального змісту дисциплін з менеджменту освіти і обґрунтовується потреба в розробці технології його структурування. Визначено дидактичні засади зазначеного структурування, а саме, методологічні підходи та принципи структурування змісту навчального матеріалу дисциплін з менеджменту освіти; описується авторська технологія структурування змісту навчального матеріалу дисциплін з менеджменту освіти, визначаються критерії її ефективності.

У третьому розділі подано опис організації експериментальної перевірки розробленої технології структурування змісту навчального матеріалу дисциплін з менеджменту освіти та проаналізовано його результати.

Аналіз тексту дисертації дає підстави для висновку про те, що отримані автором наукові результати забезпечені всебічною та ґрунтовною розробкою окресленої проблематики, мають достатній рівень вірогідності, яка обумовлена досконалістю методологічного апарату дослідження, а також використанням великого масиву наукової інформації. Таким чином, можна стверджувати, що поставлена мета в процесі виконання дослідження була досягнута, а представлена дисертація Товстяк Марії Михайлівни є завершеною науковою працею.

5. Повнота викладу наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, в опублікованих працях, апробація результатів дослідження.

Основні положення і результати дослідження М.М. Товстяк відображено в 11 одноосібних публікаціях, із них: 5 статей у наукових фахових виданнях України, 1 – у закордонних виданнях, 5 публікацій у збірниках матеріалів наукових конференцій. Кількість публікацій, їх обсяг, якість, повнота висвітлення результатів та змісту дисертації відповідають існуючим вимогам щодо Порядку присудження наукових ступенів.

Апробація результатів дослідження, яка здійснювалася дисертанткою у виступах на 10 науково-практичних конференціях, є цілком достатньою.

6. Відповідність змісту автореферату основним положенням дисертаційної роботи.

Представлений автореферат відповідає актуальним вимогам МОН України до авторефератів дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата наук. Зміст автореферату та основні положення дисертації М.М. Товстяк є ідентичними.

7. Відповідність дисертації спеціальності, за якою вона представлена до захисту.

Дисертаційна робота «Дидактичні засади структурування змісту навчальних дисциплін з менеджменту освіти» відповідає паспорту наукової спеціальності 13.00.09 – теорія навчання.

8. Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації.

Загалом позитивно оцінюючи наукове і практичне значення отриманих дисертантом результатів, відзначимо окремі дискусійні положення та висловимо деякі зауваження й побажання до змісту роботи:

1. В розділах 1 та 2 варто було б посилити ті компоненти, які відображають особливості власне структурування змісту дисципліни як дидактичної проблеми, тоді як автор насамперед приділяє увагу проблемам професійної підготовки менеджера освіти.

2. При аналізі дидактичних засад структурування змісту навчальних дисциплін з менеджменту освіти автору слід більш чітко обґрунтувати вибір тих чи інших методологічних підходів, на які вона спирається в дослідженні.

3. Авторіві варто було б у першому розділі більш послідовно дотримуватися позицій педагогічної компаративістики.

4. Бажано чіткіше прописати перспективи реалізації результатів дослідження у подальшій практиці професійної підготовки менеджерів освіти.

5. Не в повній мірі у роботі представлено позитивні практичні напрацювання найбільш успішних українських вишів, де викладаються дисципліни з менеджменту освіти.

6. Потребує доопрацювання стиль викладу матеріалу, його граматичні параметри.

Проте висловлені зауваження та побажання мають дискусійний характер і не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційної роботи.

9. Загальний висновок.

Вважаємо, що дисертаційна робота на тему «Дидактичні засади структурування змісту навчальних дисциплін з менеджменту освіти» за змістом, науковою новизною і практичною цінністю, самостійністю й результативністю, достовірністю отриманих даних відповідає вимогам пп. 9, 11, 12, 13, 15 «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567 та іншим нормативним вимогам МОН України щодо кандидатських дисертацій, а її автор – Товстяк Марія Михайлівна – заслуговує на присудження їй наукового ступеня кандидата педагогічних наук із спеціальності 13.00.09 – теорія навчання.

Офіційний опонент

кандидат педагогічних наук, старший викладач
кафедри вищої та прикладної математики
Полтавського національного технічного
університету імені Юрія Кондратюка

 С.П. Рендюк

ЗАТВЕРДЖУЮ

Перший проректор – проректор з
науково-педагогічної роботи

 Б.О. Коробко